

Nr 168

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till statsutskottet, jämte motioner.

(1:a—5:e avd.)

I skrivelse den 12 maj 1967, nr 133, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, lämnat riksdagen redogörelse för Nordiska rådets femtonde session i Helsingfors den 1—6 april 1967.

Skrivelsen har vad gäller frågorna under II i en av Nordiska rådets svenska delegation utarbetad redogörelse för nämnda session hänvisats till statsutskottet beträffande punkterna B 1—6, C 2 såvitt avser den statliga personalpensioneringen i Norden, C 3, 4, 6, 7, D 2—6, D 8 utom i vad gäller trafiklagstiftning samt E 3, 4, 7, 8 och 11.

Till statsutskottet har även hänvisats i det följande redovisade motioner.

1) **Samarbete beträffande högre utbildning och forskning.** Under B 1 behandlas vissa frågor om samarbete beträffande högre utbildning och forskning. Därvid redovisas bl. a. att den nordiska samarbetskommissionen för forskning i arktisk medicin föreslagit att ett fast sekretariat för kommissionen snarast inrättas med förläggning till Uleåborgs universitet samt att Nordiska rådets kulturutskott uttalat att skyndsamma åtgärder bör vidtagas för att snarast skapa förutsättningar för det nordiska samarbete som föreslagits av kommissionen. Utskottet hänvisar i övrigt till Nordiska rådets redogörelse, s. 15—18.

I motionen II: 1072 av herr *Björkman* har hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 133 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t förordna att Sverige aktivt verkar för upprättande av ett nordiskt sekretariat för arktisk medicin vid Uleåborgs universitet.

Utskottet. Enligt vad utskottet inhämtat är forskningen rörande den arktiska medicinen aktuell i flera olika sammanhang i vårt land. Sålunda har inte bara försvarets forskningsanstalt satsat ganska mycket på forskning inom området utan även medicinska forskningsrådet har vid olika tillfällen understött arktisk-medicinska forskningsprojekt och rådet torde också vara

inriktat på att främja det nordiska samarbetet inom den arktiska medicinen. Utskottet som finner det värdefullt att rådet utvecklar sina nordiska kontakter inom olika forskningsområden anser sig kunna förutsätta att rådet vid sina överväganden angående nordiska samarbetsfrågor även till bedömning tar upp konkreta samarbetsprojekt som exempelvis ifrågasvarande sekretariat för arktisk medicin. Den i detta ämne väckta motionen synes inte behöva föranleda annan åtgärd än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört. Vad i övrigt behandlats under denna punkt i Nordiska rådets redogörelse har inte givit utskottet anledning till uttalande. Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, och motionen II: 1072 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört.

2) Skol- och undervisningsfrågor. Under B 2 behandlas vissa skol- och undervisningsfrågor. Därvid redovisas bl. a. att rådet antagit en rekommendation till regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta ett permanent rådgivande och förslagsställande samarbetsorgan med uppgift att verka för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. Utskottet hänvisar i övrigt till Nordiska rådets redogörelse, s. 18—20.

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels de likalydande motionerna I: 490 av herrar *Hilding* och *Thorsten Larsson* och II: 624 av herrar *Lindberg* och *Öhvall*, vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en expertkommitté med uppgift att snarast framlägga förslag om 1. finskspråkiga klasser i grundskolans årskurs 1—3 i alla orter där elevunderlag härför finns, 2. undervisning i finska språket två veckotimmar i mellan- och högstadiet samt i de gymnasiala skolorna, 3. lämpliga åtgärder för att bland tvåspråkiga personer här i landet rekrytera lärare för ovannämnda uppgifter samt 4. eventuell import av tvåspråkiga lärare från Finland,

dels ock de likalydande motionerna I: 868 av herr *Kaijser* och II: 1074 av herr *Björkman m. fl.*, vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 133 måtte anhålla att Kungl. Maj:t ville undersöka vilka ytterligare åtgärder — utöver i motionerna angivna — som kan vidtagas för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens anpassning, bl. a. vad gäller utbildningsfrågorna.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över förstnämnda båda motioner från *skolöverstyrelsen*. I yttrandet har överstyrelsen anfört följande.

Frågan om tillsättandet av en expertkommitté av här avsett slag bör prövas i samband med behandlingen av Nordiska rådets och Föreningen Nordens framställningar om inrättandet av ett permanent samarbetsorgan för Sverige och Finland med uppgift att bevaka utbildningsfrågor för finsktalande personer i Sverige.

Beträffande den ifrågasatta kommitténs av motionärerna angivna uppgifter bör följande nämnas.

I den obligatoriska skolan finns sedan budgetåret 1966/67 och i de gymnasiala skolorna fr. o. m. budgetåret 1967/68 möjlighet att inom ramen för den statsbidragsberättigade stödundervisningen ge undervisning på modersmålet åt elever med annat modersmål än svenska. Anordnande av stödundervisning åvilar respektive skolstyrelse, som med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall bestämmer om stödundervisningens innehåll och omfattning.

Överstyrelsen har tillsatt en expertgrupp vars uppdrag bl. a. är att utreda behovet av tvåspråkiga (finsk-svenskspråkiga och lapsk-svenskspråkiga) lärare, dels i Tornedalen, dels i övriga bygder av Sverige, samt att undersöka möjligheterna att fylla behovet.

Skolöverstyrelsen anser att motionerna i avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till de förstnämnda framställningarna samt på resultatet av överstyrelsens utredning inte bör föranleda någon särskild åtgärd.

Utskottet. Som framgår av skolöverstyrelsens yttrande finns det både i grundskolan och gymnasiet numera möjlighet att inom ramen för den statsbidragsberättigade stödundervisningen ge undervisning på modersmålet åt elever med annat modersmål än svenska. Det ankommer på de lokala skolmyndigheterna att då så behövs utnyttja dessa möjligheter. Vad angår den finskspråkiga befolkningen i Sverige skulle det emellertid enligt utskottets mening därutöver vara värdefullt med ett samarbetsorgan av den art som åsyftas i Nordiska rådets rekommendation. Inom ramen för ett dylikt organs uppgifter skulle naturligen falla även en undersökning av den art som avses i motionerna I: 868 och II: 1074. Motionärernas önskemål skulle därför i sak bli tillgodosedda genom tillsättandet av ett dylikt organ.

Vad angår motionerna I: 490 och II: 624 synes det uppdrag för vilket i dessa motioner föreslagits en särskild expertutredning också falla inom området för ovannämnda samarbetsorgan. Även önskemålet i dessa båda motioner torde därför kunna anses bli i sak tillgodosett genom tillsättandet av ett samarbetsorgan. Vad utskottet sålunda anfört torde av riksdagen böra ges till känna för Kungl. Maj:t. Vad i övrigt behandlats under denna punkt i Nordiska rådets redogörelse har inte givit utskottet anledning till uttalande. Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, ävensom motionerna I: 490 och II: 624 samt I: 868 och II: 1074 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört.

3) **Nordiska hälsovårdshögskolan.** Under C 3 behandlas frågan om den nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet och lokalbehov. Utskottet hänvisar till Nordiska rådets redogörelse, s. 28.

I motionen II: 1076 av herr *Wiklund* i Stockholm har hemställts att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 133 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla angelägenheten av att planläggningen av Nordiska hälsovårdshögskolans utbyggnad sker så att skolan erhåller nödiga lokaler för att kunna fullgöra de viktiga uppgifter inom hygienens och sjukhusväsendets område, vilka lämpligen bör anförtros en nordisk hälsovårdshögskola.

Utskottet. Enligt nu gällande avtal mellan de fyra deltagande staterna om den nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet får kostnaderna inte överstiga 700 000 sv. kr. för år. Till följd av en försöksvis anordnad kurs i sjukhusadministration torde denna kostnadsram komma att överskridas för innevarande budgetår, vilket godtagits av de nordiska ländernas representanter. Avtalet utlöper den 30 juni 1968 men har inte sagts upp och är därigenom förlängt att gälla ytterligare sex år.

I en projekterad nybyggnad för den hygieniska institutionen vid Göteborgs universitet har beräknats utrymme för högskolan. Detta utrymme skulle medge en inte obetydlig ökning av verksamheten. Beslut om uppförande av byggnaden har inte fattats.

Utskottet utgår från att frågan om en utvidgning av kostnadsramen kommer att tas upp. Respektive regeringars inställning till omfattningen av skolans fortsatta verksamhet kan därvid komma att belysas. Utskottet förutsätter att lokalfrågan snarast möjligt löses inom projekterad nybyggnad eller på likvärdigt sätt så att en överenskommen verksamhet inte försvåras eller hindras.

Den i motionen II: 1076 upptagna frågan om planering för att täcka högskolans lokalbehov får enligt utskottets bedömande sålunda anses redan beaktad såvitt avser den närmaste utvecklingen. Projektering av ytterligare lokaler för en framtida utveckling bör ske så snart en principiell överenskommelse om verksamheten kan läggas som underlag. Någon riksdagens åtgärd är nu inte påkallad.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag å motionen II: 1076 lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

4) **Nordiskt samarbete på näringsforskningens område.** Under C 6 behandlas frågan om nordiskt samarbete på näringsforskningens område. Utskottet hänvisar till Nordiska rådets redogörelse, s. 30.

I motionen I: 863 av herr *Edström* har hemställts att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 133 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte understryka angelägenheten av att skyndsamma åtgärder vidtages från svensk sida för att lösa frågan om nordiskt samarbete på näringsforskningens område.

Utskottet. I det i motionen I: 863 angivna betänkandet Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära har föreslagits en förstärkning av näringsforskningens resurser i Sverige bl. a. genom inrättande av vissa professurer. Vidare har i betänkandet förutsatts att utbildningen till hushållsvetenskaplig examen skall koncentreras till den nordiska hushållshögskolans näringslinje i Oslo. Vad angår det nordiska samarbetet på området anses i betänkandet att statens medicinska forskningsråd lämpligen bör vara koordinerande organ för Sveriges del. De i betänkandet framlagda förslagen är enligt vad utskottet inhämtat för närvarande under övervägande i ecklesiastikdepartementet.

Även om, som motionären anför, det nordiska samarbetet inom näringsforskningen fördröjts av olika svenska utredningar synes läget nu vara förändrat i sådan grad att man har grundad anledning att vänta sig en snabbare utveckling på området. Utskottet, som finner det önskvärt att frågan inte ytterligare försenas, vill tillägga att vad utskottet i det föregående i ett annat sammanhang uttalat om värdet av nordiskt samarbete inom forskningens område givetvis gäller även näringsforskningen. Utöver det nu sagda synes något uttalande inte erfordras i anledning av motionen. Utskottet avstyrker därför densamma och hemställer

att riksdagen med avslag å motionen I: 863 lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

5) **Öresundsfrågor.** Beträffande de under D 4 behandlade frågorna hänvisar utskottet till s. 36 och 37 i Nordiska rådets redogörelse.

I detta sammanhang behandlar utskottet

dels de likalydande motionerna I: 140 av herr *Blomquist* och II: 234 av herr *Rubin m. fl.*, vari yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t omedelbart ingår i förhandlingar med Danmark om inrättande av en storflygplats i Öresunds-regionen, förslagsvis förlagd till Saltholmen,

dels ock de likalydande motionerna I: 536 av herr *Lundström m. fl.* och II: 669 av herr *Cassel m. fl.*, vari yrkats att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t tar initiativ till en dansk-svensk arbetsgrupp med uppgift att snarast och med ledning av de specialundersökningar, som på danskt och svenskt

håll redan företagits eller kan komma att företagas, pröva hela frågan om luftfartsförhållandena i Öresunds-området avseende byggande av storflygfält och sekundära flygfält, luftrummens utnyttjande, trafikledningens utformning m. m. från såväl ekonomiska, trafikmässiga som tekniska synpunkter och att i en sådan arbetsgrupp de regionala och kommunala myndigheterna beredes tillbörlig representation.

Utskottet. Förevarande motioner väcktes vid början av innevarande års riksdag. De i motionerna aktualiserade frågorna har därefter tagits upp i ett tilläggsförslag till Nordiska rådets senaste session samt därvid, såsom av Kungl. Maj:ts skrivelse under förevarande punkt framgår, tillsammans med regeringsmeddelanden i anledning av vissa tidigare rekommendationer i hithörande frågor, behandlats av rådet. Behandlingen har resulterat i en rekommendation (nr 28) till regeringarna i Danmark och Sverige att snarast möjligt utvidga och stärka samarbetet i fråga om en undersökning av hela frågan om luftfartsförhållandena i Öresunds-området. Detta kan enligt rekommendationen eventuellt ske genom att vid passande tidpunkt tillsätta en gemensam arbetsgrupp. Regeringarna bör därvid ge de regionala och kommunala myndigheterna möjlighet att på lämpligt sätt delta i dessa undersökningar. De två regeringarna bör dessutom under utredningsarbetet upprätthålla kontakt med övriga nordiska regeringar.

Enligt vad utskottet erfarit pågår f. n. på dansk sida en intensiv utredningsverksamhet i syfte att klarlägga vissa med Saltholmsprojektet sammanhängande frågor. Avsikten har bl. a. ansetts vara att till Nordiska rådets nästa session framlägga material för bedömningen av flygplatsprojektet i dess helhet. Fortlöpande kontakter har vidare förevarit mellan representanter för de danska och svenska regeringarna även i de av motionärerna i övrigt upptagna frågorna.

Med beaktande bl. a. härav finner utskottet någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida f. n. ej påkallad och avstyrker därför motionerna i fråga.

Vad i rådets berättelse under förevarande punkt i övrigt anförts har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag å motionerna I: 140 och II: 234 samt I: 536 och II: 669 lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

6) **Övriga av trafikutskottet beredda frågor.** Under D 8 redovisas vissa övriga av trafikutskottet beredda frågor, se Nordiska rådets redogörelse, s. 40—41. I vad avser trafiklagstiftningen behandlas denna punkt i redogörelsen av tredje lagutskottet.

I de likalydande motionerna I: 869 av herrar *Lundström* och *Hernelius* samt II: 1075 av herr *Cassel* har hemställts att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse måtte uttala sig för att samarbetet vid de nordiska turistkontoren i New York organiseras på sådant sätt, att de fördelar som detta samarbete erbjuder inte minst för invånarna på den amerikanska kontinenten blir till fulla tillvaratagna och att den rationalisering som de anslagsbeviljande instanserna måste kräva blir genomförd.

Utskottet. Av Kungl. Maj:ts skrivelse under förevarande punkt framgår att spørsmålet om samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet enligt rekommendation nr 21/1962 hade uppförts på saklistan till den senaste sessionen med anledning av en aktuell fråga om det framtida turistsamarbetet i New York. Då detta spørsmål ej var färdigt att behandlas vid sessionen beslöt rådets trafikutskott att fortsätta behandlingen av denna sak.

Enligt upplysning till statsutskottet har trafikutskottet numera behandlat frågan, vilket resulterat i att rådets presidium beslutat att rikta en hänvändelse i ämnet till regeringarna. Med hänsyn bl. a. härtill har statsutskottet, som dock anser ett intimt samarbete på detta område värdefullt, inte funnit sig berett tillstyrka att från riksdagens sida — på sätt motionärerna föreslagit — ett särskilt uttalande i frågan nu göres. Motionerna avstyrkes därför.

Vad i rådets berättelse under förevarande punkt i övrigt anförts har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag å motionerna I: 869 och II: 1075 lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

7) **Övriga av ekonomiska utskottet förberedda frågor.** Under E 11 behandlas frågorna om samarbete inom byggnadsforskningen och om förenhetligande av normerna inom byggnadsområdet. Utskottet hänvisar till Nordiska rådets redogörelse, s. 50 och 51.

I motionen I: 870 av herrar *Lundström* och *Sundin* har hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 133 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t understryka vikten av att det nordiska samarbetet på byggnadsforskningens område får tillräckliga resurser så att man snabbt kan nå fram till enhetliga byggnadsbestämmelser.

Utskottet. Nordiska rådet har (nr 3/1962) rekommenderat regeringarna att vidta åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforsknings-

institutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

De nordiska byggnadsforskningsinstitutionerna har ett utvecklat inbördes samarbete. Standardiseringsorganen samarbetar i internordisk standardisering (INSTA) genom kommittéer och konferenser. Statens institut för byggnadsforskning finansieras genom fonden för byggnadsforskning. Byggstandardiseringens huvudsakliga resurser har utgjorts av direkta statsanslag och bidrag från byggnadsforskningsfonden.

Den del av samarbetet som syftar till att koordinera de nordiska bestämmelserna och normerna inom husbyggnadsfacket sker inom Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), där Sverige representeras numera genom statens planverk och förut genom byggnadsstyrelsen.

För budgetåret 1966/67 medgav Kungl. Maj:t att av medel inom byggnadsstyrelsens avlöningsanslag fick tas i anspråk visst belopp för särskilda utredningar och arvoden för vissa experter m. m. Vid byggnadsstyrelsens preliminära fördelning av beloppet avsattes 20 000 kronor till kostnader för sekreterare och utredningsmän inom NKB. Av sålunda avsatta medel hade den 31 oktober 1967 utbetalats ca 8 000 kr. Ett belopp om ytterligare ca 10 000 kr. anses disponerat genom pågående uppdrag eller icke debiterade kostnader. Utöver nämnda belopp har byggnadsstyrelsens anslag belastats med rese- och traktamentskostnader för dess i NKB:s arbete deltagande tjänstemän. Motsvarande andel av lönekostnaderna har inte särredovisats.

För innevarande budgetår har på motsvarande sätt medel ställts till förfogande för statens planverk. Någon fördelning av anvisade medel har ännu inte skett.

Utskottet delar uppfattningen att det internordiska samarbetet i syfte bl. a. att vidga marknaden för material och produkter inom byggnadsfacket kan bli mycket betydelsefullt. Ekonomiskt stöd har lämnats i större omfattning än vad som synes förutsatt i motionen I: 870. Den i och för sig önskvärda möjligheten att med ökade ekonomiska bidrag främja arbetet inom NKB får som hittills och mot bakgrund av aktuella arbetsprojekt budgetårsvis bedömas av Kungl. Maj:t och statens planverk inom ramen för av riksdagen anvisade anslag. En särskild skrivelse till Kungl. Maj:t är i detta sammanhang inte påkallad.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag å motionen I: 870 lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

8) Övriga till statsutskottet hänvisade frågor. Beträffande följande frågor i redogörelsen för Nordiska rådets femtonde session, nämligen

B 3 Radio-, televisions- och filmfrågor (s. 20—22),

- B 4 Nordisk turnéopera (s. 22—23),
- B 5 Nordiska kulturfonden (s. 23),
- B 6 Övriga av kulturutskottet beredda frågor (s. 23),
- C 2 Arbetsmarknadsfrågor såvitt avser den statliga personalpensioneringen i Norden (s. 27),
- C 4 Hälso- och sjukvårdsfrågor (s. 28—29),
- C 7 Ungdomens narkotikamissbruk m. m. (s. 30),
- D 2 Förbindelserna mellan Finland och Sverige (s. 33—35),
- D 3 Frihamn eller transitohamn i Nordnorge (s. 35—36),
- D 5 Pensionärers rabatt på järnvägsbiljetter (s. 37—38),
- D 6 Luftfartsfrågor (s. 38—40),
- E 3 Hjälp till utvecklingsländerna (s. 46—47),
- E 4 Fredskårssamarbete (s. 47),
- E 7 Varudeklarationssamarbete (s. 48—49) och
- E 8 Atomenergi- och kraftsamarbete (s. 49)

har utskottet funnit vad redogörelsen innehåller icke föranleda något utskottets uttalande.

Utskottet hemställer

att riksdagen lägger Kungl. Maj:ts förevarande skrivelse, såvitt nu är i fråga, till handlingarna.

Stockholm den 21 november 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Einar Persson (s), Virgin (h), Axel Andersson (fp), Svensson (s), Kaijser (h), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Per Jacobsson (fp), Herbert Larsson (s), Nils Theodor Larsson (cp), Wallmark (h), Wååg (s) och Johan Olsson (cp); samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Blidfors (s), Almgren (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Lindholm (s), Johansson i Norrköping (s), Cassel (h), Gustafsson i Uddevalla (s), Nelander (fp), Källstad (fp), Sjönell (cp) och Nilsson i Kristianstad (s).

Reservation

vid punkten 5 (Öresundsfrågor) av herr Cassel (h).